

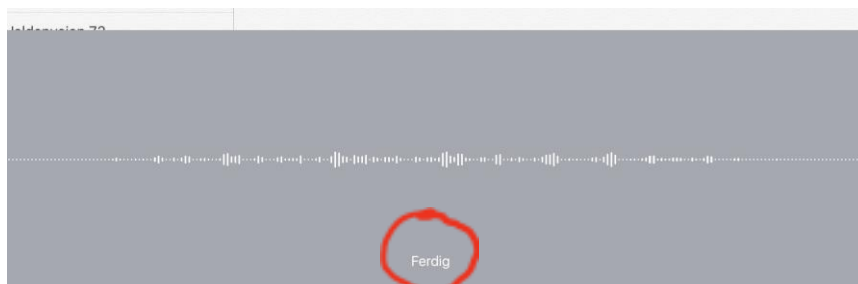
Metodisk bruk av diktering til tekstproduksjon

Erfaringer med diktering som skriveverktøy viser at det er nødvendig med struktur og systematikk. Det er spesielt viktig å tenke ut hva du vil skrive og snakke inn hele setninger. Nedenfor finner du noen punkter du bør følge for å få et godt resultat.

1. Tenk ut setningen på forhånd før du starter å diktere.

2. Trykk på mikrofonen som ligger til venstre for mellomromstasten.
3. Snakk klart og tydelig.
4. Avslutt setningen med kommandoen punktum eller annet tegn.
5. Trykk på "Ferdig" for å avslutte diktering.

Ulike måter å bruke diktering på

1. Start med å skrive korte tekster, for eksempel meldinger (SMS) eller kommentarer på Facebook.
2. Bruk tegneserieprogramvare hvor det kun er korte setninger som skal inn i bobler. Lag en bildefortelling og beskriv hvert bilde med å diktere.
3. For å få struktur i fortellingen/teksten kan det være lurt å bruke et tankekartprogram slik at du deler opp teksten i mindre bestanddeler. Du får en disposisjon og har små deler av teksten å forholde deg til om gangen.
4. For noen kan det være best å bare benytte diktering på ord de synes er vanskelige å skrive. Du skriver det du får til i teksten og hvis du kommer til et ord som er vanskelig å skrive, setter du på diktering og leser inn ordet.

Denne metoden gir bedre flyt i skrivingen og du slipper å bruke enklere synonymer fordi du ikke kan skrive det ønskede ordet rett.

5. Læreren må undervise i forskjellen mellom muntlig og skriftlig språk. For de som benytter diktering er det vesentlig at de forstår hvilke regler som gjelder for skriftlig kommunikasjon.
6. Elever som strever med setningsoppbygging og språk trenger lang tid på å finne nytte av diktering. De gir gjerne opp og vil ikke bruke det.
 - Begynn med korte setninger og enkeltord.
 - Bruk bilder som støtte.
 - Bruk temaer som er kjent og lystbetont.
 - Sørg for at eleven har en samtalepartner som kan gi idéer og innspill.

En god situasjon kan være at elev og lærer har en dialog der det bygges opp en fortelling med fokus på setningsbygning og fortellerteknikk. Det gir mulighet til å fjerne oppmerksomhet fra rettskriving over til innhold i en tekst.

7. En god strategi er å lære elevene å fullføre setningen og sette punktum. Jo lengre og kompliserte setninger, jo større sannsynlighet for at dikteringen blir riktig. Ha en klar setning i hodet når du begynner.
8. Bruk talesyntesen til å lytte på setningen når den er ferdig diktert. Dette gir mulighet for å sjekke at teksten er riktig og kan samtidig være en hjelp til å fortsette fortellingen.

Tilrettelegging

Bruk av stemmen som skriveverktøy kan være ubehagelig for enkelte elever. Stemmen er noe svært personlig, og det å skulle «skrive høyt» kan virke både skremmende og utleverende, ”alle hører hva jeg tenker og skriver”. Noen elever vil føle på en usikkerhet ved å eksponere sine tanker i delvis uferdig form, derfor er det viktig at læreren er i stand til å identifisere og ivareta disse elevene og eventuelt gi dem muligheter til å sitte avskjermet.

Tilgang til internett

Nett-tilgangen må være stabil og ha nok aksesspunkter og båndbredde. Dersom internett-tilkoblingen ikke er stabil vil elevene oppleve at dikteringsfunksjonen ikke fungerer i det hele tatt. Det kommer andre ord enn det de har sagt og innholdet i teksten blir uforståelig. Det tar ikke lang tid før elevene gir opp å bruke et verktøy som ikke virker. Hvis det oppstår slike problemer må skolene måle stabilitet på nettet og eventuelt rettet opp feil.

Oppdaterte, riktig konfigurerte og like nettbrett

Det er viktig at skolen sørger for at nettbrettene på skolen er like, både når det gjelder oppdatering av operativsystem og apper. Det er også viktig at man benytter de appene som fungerer best sammen med dikteringen. Kunnskap om dette må ligge hos læreren og IKT-ansvarlig.

Arbeidsmiljø i klasse

For å legge til rette for bruk av diktering som verktøy i en skoleklasse må de fysiske fasilitetene være gode. Diktering krever at andre elevers innlesing ikke kommer i konflikt med din egen. Derfor bør elevene sitte med litt avstand mellom pultene, gjerne i det tradisjonelle oppsettet med pulter etter hverandre på rekke. Det bør være minst en meter mellom rekkene.

Elevene bør bruke gode hodetelefoner med mikrofon. Når de bruker hodetelefoner er det enkelt å lytte til teksten de har diktert og de kan snakke lavt til mikrofonen og ordene blir ikke tatt opp av sidemannen.

For noen kan det være best å bare benytte dikteringen på ord de synes er vanskelige å skrive. Du skriver det du får til i teksten og når det kommer et vanskelig ord setter

du på dikteringen og dikterer inn det ordet. Denne metoden kan gi bedre flyt i skrivningen og du slipper å lete etter andre ord enn det du ønsker å bruke.

Bildetekst:

Hodetelefoner og mikrofonen skaper også et privat rom, hvor lyder utenfra ikke forstyrrer slik at det er enklere å holde konsentrasjonen på sin egen oppgave. For noen elever er det viktig at ingen hører det de skriver. Skrivning er en privat og følsom situasjon. Det er en fordel om elevene har mulighet til å sitte skjermet ved behov.

Avslutning

Denne sammenfatningen er utarbeidet på grunnlag av erfaringer gjort i prosjektet «Snakke seg til det» (Statped avd. læringsressurser og teknologiutvikling) og erfaringer gjort av Eva Steffensen, Sissel Roås og Statped sørøst avd. språk og tale.